

Marzena Obuchowicz

Pięć lat funkcjonowania Centrum Antyterrorystycznego ABW (2008–2013)

W ubiegłym roku Centrum Antyterrorystyczne ABW (CAT ABW) obchodziło 5-lecie swojego funkcjonowania. Jednostka ta została powołana z inicjatywy poprzedniego szefa ABW gen. Krzysztofa Bondaryka w porozumieniu z wicepremierem Grzegorzem Schetyną w celu wykonywania zadań na poziomie operacyjnym w ramach systemu ochrony antyterrorystycznej RP¹.



Zdjęcie 1. Sala odpraw CAT ABW.

Centrum Antyterrorystyczne ABW jest najważniejszym elementem krajowego systemu ochrony antyterrorystycznej. Dzięki pracy tej jednostki jest możliwy swobodny przepływ informacji pomiędzy służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo państwa a innymi instytucjami. Jednocześnie CAT ABW pełni funkcję jednostki analitycznej i wspiera działania podmiotów właściwych w zakresie zwalczania terroryzmu.

¹ CAT ABW powstało na mocy Zarządzenia nr 102 Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 września 2008 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie nadania statutu Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (M.P. Nr 69, poz. 622)



Zdjęcie 2. Sala odpraw CAT ABW.



Zdjęcie 3. Tablice pamiątkowe na korytarzu CAT ABW.

Centrum pracuje w systemie 24-godzinnym przez 7 dni w tygodniu. Służbę w jednostce pełnią funkcjonariusze, żołnierze oraz pracownicy cywilni podmiotów krajowych zajmujących się przeciwdziałaniem zagrożeniom terrorystycznym, tj. Agencji Wywiadu, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu oraz Służby Celnej.

Podstawowym zadaniem CAT ABW jest koordynowanie procesu wymiany informacji pomiędzy uczestnikami systemu ochrony antyterrorystycznej oraz wdrażanie we właściwym czasie wspólnych procedur reagowania w przypadku wystąpienia zdarzenia terrorystycznego w kraju bądź za granicą, mającego wpływ na bezpieczeństwo RP i jej obywateli.

Służby i instytucje uczestniczące w systemie ochrony antyterrorystycznej RP przekazują do CAT ABW informacje na podstawie *Otwartego katalogu incydentów i zdarzeń zgłaszanych do Centrum Antyterrorystycznego Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego*. Dokument ten, sporządzony w 2008 r. przez Międzyresortowy Zespół do Spraw Zagrożeń Terrorystycznych, został znowelizowany 24 maja 2013 r. i przyjęty przez to gremium w formie *Uchwały nr 1/2013*. Obecnie katalog ten zawiera szczegółowy wykaz 108 zdarzeń i incydentów, które są pogrupowane w 15 kategorii.

Dzięki przyjętym rozwiązaniom informacje przekazywane do CAT ABW mogą być wykorzystywane przez wszystkie podmioty rozpoznające i zwalczające zjawisko terroryzmu oraz w pełni służyć skutecznemu działaniu całego systemu ochrony antyterrorystycznej RP. Bazy danych oraz systemy łączności Centrum umożliwiają natychmiastowe pozyskiwanie informacji, ich weryfikowanie i dzielenie się nabytą w ten sposób wiedzą z partnerami w kraju i za granicą. Nowoczesne rozwiązania techniczne w zakresie zarządzania informacjami i łącznością pozwalają skrócić do niezbędnego minimum czas wymiany tych informacji między podmiotami.

Dane przesyłane do CAT ABW przez poszczególne służby i instytucje stanowią podstawę do sporządzania dokumentów na temat poziomu zagrożenia terrorystycznego w kraju oraz działań podejmowanych przez krajowe służby i instytucje odnośnie do poszczególnych incydentów. Materiały przygotowywane w Centrum są przekazywane kierownictwu państwa oraz uczestnikom systemu ochrony antyterrorystycznej RP. Od początku swojego funkcjonowania do sierpnia 2013 r. CAT ABW uzyskało od krajowych i zagranicznych służb i instytucji około 30 tys. informacji.

Zadania Centrum Antyterrorystycznego ABW:

- 1. Analizowanie poziomu zagrożenia terrorystycznego RP oraz monitorowanie i analizowanie treści ekstremistycznych pojawiających się w mediach** – określanie bieżącego i prognozowanego poziomu zagrożenia terrorystycznego dla Polski, jej obywateli oraz interesów, tworzenie opracowań monograficznych na podstawie wiedzy przekazywanej do CAT ABW przez inne podmioty i instytucje, informowanie kierownictwa państwa o zidentyfikowanych bądź potencjalnych zagrożeniach terrorystycznych, dokonywanie bieżącej analizy treści zamieszczanych w środkach masowego przekazu dotyczących działalności o charakterze ekstremistycznym i terrorystycznym.
- 2. Dokonywanie sprawdzeń i ustaleń dotyczących osób i podmiotów w systemach bazodanowych CAT ABW** – weryfikowanie otrzymywanych informacji w dostępnych systemach bazodanowych, poszerzanie i uszczegóławianie tych systemów, m.in. dzięki konsultacjom z poszczególnymi służbami i instytucjami.

3. **Prowadzenie współpracy zagranicznej** – współdziałanie i podtrzymywanie relacji z zagranicznymi podmiotami zaangażowanymi w przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym i w zwalczanie tych zagrożeń.



Rysunek. Centra antyterrorystyczne współpracujące z CAT ABW.

4. **Utrzymywanie łączności z krajowymi uczestnikami systemu ochrony antyterrorystycznej oraz z partnerami zagranicznymi w systemie 24-godzinnym.**

W dniu 1 października 2013 r., w 5. rocznicę utworzenia Centrum Antyterrorystycznego ABW, w siedzibie Agencji została zorganizowana konferencja prasowa, którą poprowadzili rzecznik prasowy ABW ppłk Maciej Karczyński oraz dyrektor CAT ABW płk Zbigniew Muszyński. Na spotkaniu byli obecni przedstawiciele Polskiej Agencji Prasowej, „Rzeczpospolitej”, „Gazety Wyborczej”, „Dziennika Gazety Prawnej”, „Gazety Polskiej Codziennie”, „Faktu”, „Newsweeka”, „Super Expressu”, TVP Info, TVN24, Polsatu News, Telewizji Republika, portalu wPolityce oraz Informacyjnej Agencji Radiowej, Radia ZET, radia RMF FM i Radia Eska.



Zdjęcie 4. Rzecznik prasowy ABW pplk Maciej Karczyński i dyrektor CAT ABW płk Zbigniew Muszyński na konferencji prasowej poświęconej podsumowaniu pięciu lat funkcjonowania CAT ABW.

Podczas konferencji dyrektor CAT ABW przedstawił genezę i cel powołania Centrum Antyterrorystycznego oraz omówił sposób funkcjonowania tej jednostki, jej najważniejsze zadania, dokonania oraz wyzwania, przed którymi stoi. Zaznaczył, że umiejscowienie CAT ABW na poziomie operacyjnym w ramach struktury ochrony antyterrorystycznej RP umożliwiło powstanie platformy współdziałania służb i instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym w Polsce. Przez pięć lat funkcjonowania CAT ABW wprowadzone rozwiązanie, opierające się na współdziałaniu wszystkich elementów krajowego systemu antyterrorystycznego, wielokrotnie dowiodło swojej skuteczności. Przyjęte założenia strukturalne oraz wdrożone procedury działania sprawdziły się m.in. w przypadkach uprowadzeń polskich marynarzy, zabezpieczenia przewodnictwa naszego kraju w Radzie Unii Europejskiej, w czasie mistrzostw UEFA EURO 2012 czy zamachów przeprowadzonych w Norwegii przez Andersa Breivika. W każdej z tych spraw Centrum Antyterrorystyczne ABW pełniło rolę koordynatora przepływu informacji, weryfikując pozyskane dane i wspierając inne podmioty w ich działaniach.

Dyrektor CAT ABW zaakcentował, że dorobek oraz doświadczenie Centrum w zakresie współtworzenia ram prawno-strukturalnych współpracy krajowych służb i instytucji odnoszących się do przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym przełożyły się na zainicjowanie przez Polskę w ramach Grupy Roboczej UE ds. Terroryzmu (Working Party on Terrorism, WPT) prac legislacyjnych i przyjęcia nowego rozdziału *Aneksu do Podręcznika współpracy podczas ważnych imprez międzynarodowych przeznaczonego dla policji i organów bezpieczeństwa*. Inicjatywa ta była jednym z pięciu priorytetów podczas przewodnictwa ABW w WPT w czasie polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej w II połowie 2011 r.

Podczas konferencji prasowej dyrektor CAT ABW podkreślił również, że w okresie 5-letniej działalności Centrum Antyterrorystyczne monitorowało wiele incydentów, rozpoznając je pod kątem ewentualnych zagrożeń terrorystycznych dla Polski lub jej obywateli. Wśród zadań realizowanych przez CAT na szczególną uwagę zasługują m.in.:

- **udział przedstawicieli Centrum w pracach Międzyresortowego Zespołu do Spraw Zagrożeń Terrorystycznych.** CAT ABW podczas comiesięcznych spotkań tego gremium prezentuje krótkoterminowe prognozy poziomu zagrożenia terrorystycznego kraju, które stanowią dla Zespołu podstawę do określenia aktualnego poziomu tego typu zagrożenia. Na podstawie dwunastu prognoz w Centrum opracowuje się co roku analizę stanu zagrożenia terrorystycznego RP oraz prognozę na kolejny rok,
- **działalność Centrum w zakresie ochrony lotnictwa cywilnego.** Jednostka jest zaangażowana m.in. w dokonywanie corocznej oceny stopnia zagrożenia terrorystycznego w lotnictwie cywilnym na terytorium RP, w sporządzanie ocen stopnia zagrożenia terrorystycznego dla poszczególnych lotnisk na terenie kraju oraz w przekazywanie uprawnionym podmiotom informacji o zagrożeniu aktami bezprawnej ingerencji w lotnictwie cywilnym oraz o wszelkich innych zagrożeniach związanych z tego rodzaju lotnictwem,
- **inicjatywy i aktywność CAT ABW w zakresie zarządzania kryzysowego.** Realizując zadania w tej sferze, w przypadku uzyskania informacji o możliwości wystąpienia sytuacji kryzysowej będącej skutkiem zdarzenia o charakterze terrorystycznym zagrażającego infrastrukturze krytycznej, Centrum przygotowuje dla szefa ABW zalecenia, które są następnie przekazywane organom i podmiotom zagrożonym tymi działaniami, na podstawie upoważnień zawartych w art. 12a pkt 3 *Ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym* (Dz.U. z 2007 r. Nr 89, poz. 590). Ponadto CAT ABW opracowuje i aktualizuje dla szefa ABW część *Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego*, dotyczącą zagrożeń o charakterze terrorystycznym mogących doprowadzić do sytuacji kryzysowej

Podsumowując konferencję, dyrektor CAT ABW zaznaczył, że doświadczenia mijających pięciu lat pokazują, iż Centrum Antyterrorystyczne, dzięki stałej współpracy z instytucjami współtworzącymi tę jednostkę, ugruntowało swoją pozycję w polskim systemie antyterrorystycznym. Struktura Centrum oraz zasady jego współdziałania z innymi jednostkami ewoluowały w kierunku jak najlepszego zaspokojenia potrzeb krajowych podmiotów rozpoznających i zwalczających zjawisko terroryzmu, a także przeciwdziałających mu. Istotne jest również to, że wielopłaszczyznowa współpraca z instytucjami aktywnymi w zakresie zapobiegania terroryzmowi w Polsce i za granicą, będąca w założeniach najważniejszym elementem działań CAT ABW, nieustannie się rozwija, a jej zakres stale się poszerza.